

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-3.06>

УДК 378:373.091.12.011.3-051

Педагогічне формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва

Сьогодні освітній процес у навчальних закладах мистецького профілю визначає домінантне значення народного мистецтва як основи етнічної культури в інтелектуальному і морально-духовному становленні молоді. Це означає, озброєння майбутнього учителя науковими знаннями, методологією та новітніми технологіями навчання, спрямування його професійного розвитку на формування необхідних компетентностей, що характеризуватимуть його як грамотного дослідника народного мистецтва і активного пропагандиста народної музичної творчості.

В сучасних умовах модернізації вищої музичної педагогічної освіти переосмислюється концептуальна база фахової підготовки педагога-музиканта. Функціонуючий в сучасній освіті компетентнісний підхід діє на всіх напрямках цього процесу загальнокультурному, музикознавчому, методико-практичному, виконавському.

Метою даного дослідження є охарактеризувати проблему формування професійної компетентності майбутнього учителя музики засобами українського народного музичного мистецтва.

Сьогодні проблема формування професійної компетентності майбутнього учителя музики розглядається в контексті:

- вивчення інтересів, художніх нахилів, освітніх потреб;
- формування його і розвитку його професійних якостей, вмінь і здібностей;
- вплив соціального середовища на розвиток творчої особистості майбутнього педагога;
- формування здатності педагогічно управляти творчою діяльністю учнів;
- виховання високо інтелектуальної, професійно компетентної особистості в процесі її художньо-естетичної діяльності.

3. Курлянд поняття "ідеал виховання вчителя визначає так: "гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідомо людина, наділена глибокою громадською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими, фізичними і духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативою" [5, с. 390].

У підготовці майбутнього учителя Л. Ортинський виділяє такі основні завдання: формування знань про світову культуру, мистецтво; розвиток естетичних потреб і почуттів; оволодіння основами народного мистецтва, усної народної творчості, музики, побуту тощо; готовність будувати власне життя за законами краси [4, с. 472].

Успішне вирішення завдань формування професійної компетентності майбутнього учителя музики засобами українського народного мистецтва вимагає створення певних педагогічних умов. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови термін "умова" визначається як:

- 1) необхідна обставина, від якої залежить здійснення чого-небудь;
- 2) особливості реальної діяльності, за яких відбувається чи здійснюється що-небудь [2, с. 1728]. За Великим енциклопедичним словником термін "умови трактується як "необхідна обставина, передумова, яка робить можливим здійснення чого-небудь; умови – це правила, вимоги, використання яких забезпечує що-небудь" [1, с. 495].

У роботі з формування професійних компетенцій майбутніх учителів музики важливо використовувати можливості факультативних курсів з вивчення історії українського народного мистецтва, сучасної народної музики, підготовки індивідуальних завдань для студентів із збору та дослідження місцевого пісенного фольклору тощо.

У формування позитивної мотивації студентів до вивчення народного музичного мистецтва важливо враховувати зовнішні і внутрішні мотиви їх ставлення до навчальної діяльності.

До зовнішніх мотивів, як правило, відносять: педагогічно доцільну організацію освітнього процесу в навчальному закладі; творчу співпрацю викладача і студентів; належне керівництво навчальним процесом; позитивний мікроклімат в освітньому середовищі. До внутрішніх мотивів належать: пізнавальні інтереси студентів, потреби у набутті нових знань, необхідність особистісного самоствердження і самовдосконалення, прагнення до уникнення невдач, особистого успіху, мотиви професійного становлення.

У формуванні професійної компетентності майбутніх учителів головним завданням є розвиток їх внутрішніх мотивів, який відбувається на основі зовнішніх мотивів шляхом формування пізнавальних інтересів та художніх студентів, професійної спрямованості навчання.

Аналіз численних педагогічних досліджень доводить, що використання у професійній підготовці майбутніх учителів музики українського народного мистецтва, народних звичаїв, обрядів збагачує їх інтелект, виховує естетичну культуру, прищеплює їм повагу і любов до рідного краю, свого народу, його

культури, формує художні і духовні цінності. І не дивно. Адже фольклорна традиція є генетичною спадщиною українського етносу.

Виховання майбутнього компетентного фахівця потребує цілеспрямованих зусиль всього педагогічного колективу навчального закладу, орієнтованих на створення інтелектуально-емоційної і духовно-моральної атмосфери, коли кожен студент відчуває поважне ставлення до себе, педагогічну підтримку, емоційний захист.

Використання українського народного музичного мистецтва у професійній підготовці майбутніх учителів музики полягає в тому, щоб у процесі сприймання, інтерпретації творів народного мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності студентів формувати у них національну свідомість, особистісно-ціннісне ставлення до народного мистецтва, розвивати естетичну культуру, загальнокультурну і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу у духовному самовдосконаленні.

Сьогодні важливо підготувати учителя компетентного, спроможного швидко адаптуватися до нововведень, застосовувати в практичній діяльності нові педагогічні техніки і технології.

Під педагогічною технікою розуміється сукупність навичок та вмінь, прийомів і засобів, за допомогою яких викладач домагається чіткої організації навчання і виховання і досягає максимальної ефективності застосовуваних методів.

На думку С. Бондар, технологія – "це інтегративна модель навчально-виховного процесу з чітко визначеними цілями і діагностикою поточних і кінцевих результатів, розподілом навчально-виховного процесу на окремі компоненти. Технологія навчання передбачає чітке і неухильне виконання певних навчальних дій в умовах оперативного зворотного зв'язку" [3, с. 906].

Л. Хомич виокремлює в структурі педагогічної технології концептуальну основу, змістовну частину навчання, яка включає мету навчання, загальну і конкретну, та зміст навчального матеріалу, процесуальну частину (технологічний процес), що складається з організації навчального процесу, методів і форм навчальної діяльності учнів, методів і форм роботи вчителя, діяльності вчителя з управління процесом засвоєння матеріалу й діагностики навчального процесу [6, с. 49].

Отже використовуючи українське народне мистецтво як важливий засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів музики, слід враховувати, що ця діяльність – багатовекторна і повинна здійснюватися послідовно як за міжпредметними зв'язками, так і за вертикаллю – від курсу до курсу, поступово розширюючись і поглиблюючись.

Література:

1. Великий енциклопедичний словник / за ред. О. Прохорова. Київ, 1991. 495 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад.: В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.
3. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 907 с.
4. Ортинський В. Л. *Педагогіка вищої школи*: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
5. Педагогіка вищої школи / за ред. З. Н. Курлянд. Київ, 2005. 399 с.
6. Хомич Л. О. Роль мистецтва у професійно-педагогічній підготовці вчителя. *Мистецтво і освіта*. 1998. 51 с.

Аліксійчук Олена Станіславівна
(*м. Кам'янець-Подільський, Україна*)

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-3.07>

УДК 373.5.015.31:78

Розвиток духовності школярів засобами організації музичних віталень та абонементів

Проблема становлення духовності, духовної культури підрастаючого покоління засобами музичного мистецтва у сучасному суспільстві є особливо актуальною. У науковій літературі вона знайшла висвітлення у працях вітчизняних вчених: П. Герчанівської, Т. Жигіннас, Л. Кондратової, А. Козир, А. Лещенко, Л. Масол, С. Мельничук, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Рудницької, Н. Середи, О. Шевнюк, В. Шелюто, О. Щолокової та ін.

Потужний потенціал різних видів сакрального мистецтва у процесі духовного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва, представлено у наукових розвідках сучасних українських науковців: С. Абрамовича, Т. Борисової, П. Герчанівської, А. Лещенко, А. Мартинюк, Н. Середи, Л. Теряєвої, В. Шелюто, Є. Яковлевої та ін. У дослідженнях вчених І. Беха, І. Зязюна, К. Журби, О. Сухомлинської, К. Чорної визначаються та аналізуються психолого-педагогічні чинники та шляхи реалізації морально-духовного розвитку особистості. У працях М. Антоновича, М. Грінченка, С. Гуральної [1, 2], Ж. Зваричук, О. Кошиця, Б. Кудрика розкриваються характеристичні особливості та традиції українського церковного співу.

Дана проблематика визначає основні вектори модернізації сучасного освітнього процесу у ракурсі розвитку морально-духовної та емоційно-естетичної сфери дітей та юнацтва. Важливим засобом у реалізації даних